

הלכות שבת שיג'שיד

תצו

בה"ד שהתבן אינו מכמלו שם"י מפני שראוי למאכל בהמה או למיט ולפיכך אין בו משום בנין אבל לא יזרה בה דבר שנמכמלו שם"י מפני שנראה כאלו מתכוין להשוות פני הקרקע וכיון שנמכמלו שם הרי זה בנין קבוע"י.

כמה דברים אמורים בחצר שנתקלקלה שכיון שהוא בא לתקן החצר הרי זה נראה כאלו מתכוין ג"כ להשוות פניה אבל בענין אחר מותר לזרות בה אפילו דבר שנמכמלו שם כיון שאינו מתכוין להשוות פניה"י:

בה כשורה התבן בחצר שנתקלקלה לא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשוליו הקופה"י שהפכנו ויביא התבן על שוליה"י כדי לשנות מדרך החול"י אבל אסור לזרות בידו"י:

שי"ד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת וכו' כ"א סעיפים:

א כבר נתבאר"א שאין בנין וסתירה בכלים"ב שאין מחזיקים ארבעים סאה"ג כשאנו בנין גמור"ד לפיכך חבית"ה של חרסו שאינה מחוקת ארבעים סאה שנישברה ודיבק שכירה בפת"ו מותר לשברה בשבת"ו בין ביד בין בכלי"ז כדי ליקח מה שבתוכה ואין בה משום סתירה מפני שאינה בנין גמור"י ובלבד שלא יתכוין"ח לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח"י נאה"כ שא"כ הרי הוא מתקן בלי"ד וחיוב משום מכה בפמיש כמו שיחבאר"ט אבל כשאנו מתכוין לכך מותר ולא גזרו שמא יתכוין לכך מפני שחבית השבורה ודבוקה כופת היא גרועה בעיניו ואינו חושש עליה כשהזור ושוברה לתקן לה פתח נאה"ט אבל אם היא שלימה אסור לשברה"י אפילו בענין שאינו מתקן לה פתח נאה מפני שסתירת בנין גמור אסורה אף בכלים"י ועוד גזירה שמא יתכוין לנקבה נקב יפה שיהא לה לפתח נאה"י:

ב התוקע יתר בכותל"כ לתלות בו"כ כלים וכיוצא בזה חייב משום בונה"ג ואפילו לא תקע היתר אלא שקדה חור בכותל לתקוע בו יתר חייב משום בונה על נקב זה

ו משמעות רש"י ביצה לג, ב ד"ה במוסתקי. ועיין לקמן ס"ח.
ז תוס' קמז, א ד"ה שובר. רא"ש פ"ב סי' ג, מבטח שם במוסתקי, וכפירוש רש"י שם. מור וש"ע שם.
ח משנה שם. מור וש"ע שם.
ט רש"י במשנה שם ד"ה שובר.
י תוס' עירובין ד', ב ד"ה ואמאי. רא"ש פ"ג סי' ה. לבוש פ"א. ורא"ה לעיל סי' קנ"ב ענין נפ"א.
יא משנה שם.
יב רש"י שם ד"ה ובלבד. מור וש"ע שם.
יג רש"י שם. לבוש פ"א.
יד מור וש"ע שם.
טו ראה לקמן סעיף ז ומקף מו. וראה מ"ב וציונים. פסקי אה"ז ע' 200.
טז תוס' שם. רא"ש שם. מ"א סק"ג.
יז מור וש"ע שם.
יח ב"י ד"ה ונ"ש אבל.
יט רש"י בתעה שם. תוס' רא"ש שם.
כ רש"י ק"ק רע"א ד"ה והקרה.
כא רש"י שם ד"ה ושקדה.
כב כרב בגמ' שם.

רד רבא שם. רמב"ם פ"א ה"ד. מור וש"ע שם.
רה גמ' שם.
רו רש"י שם ב"ה סוף הסי'. מ"א סק"ו.
רי ראה רש"י שם, ב"ה שם ונ"א שם. וראה מ"ב וציונים. פסקי אה"ז ע' 199.
רס מ"א שם.
רט עירובין דק, א. מור וש"ע ס"י.
רי תוס' שם ד"ה ריש. מור וש"ע שם.
ריא משמעות רש"י שם ד"ה לא כמל. ש"ע שם. וראה גם מ"ז סק"י. וראה רמב"ם פ"א ה"ד.
ריב תוס' שם. ש"ע שם.

סימן שי"ד

א לעיל סי' שני סעי' טז. ה"ד.
ב מור וש"ע ס"א. ונסמן לעיל שם.
ג ב"י בשם תרומת הרשב"י סי' סה, בשם אור ירוע ה"ב סי' עה, מרש"י עירובין לה, א ד"ה ונתני. רמ"א ס"א.
ד תוס' ק"ב, כ ד"ה האי. עירובין ד', כ ד"ה ואמאי.
רא"ש עירובין פ"ג סי' ה. מור וש"ע ס"א.
ה משנה קמז, א.

תצה

הלכות שבת שיר

הואיל ונקב זה הוא מועיל לבנין³³ דהיינו להקיעת היתר וכן העושה נקב בקרקע הבית כדי שיצאו המים חייב משום בונה³⁴ אבל העושה נקב בדבר תלוש אינו חייב³⁵ אלא אם כן הנקב עשוי להכניס ולהוציא בו כגון נקב שבלול של תרנגולים³⁶ שאינו מחובר לקרקע³⁷ שהוא עשוי להכניס האורה ולהוציא ההבל³⁸ שנקב זה הוא פתח גמור ויחייבים על עשייתו משום תיקון כלי שהיא תולדת מכה בפמיש³⁹ כמ"ש בס"י ש"ב⁴⁰ וכן עושה הנקב בעץ בין במתכת⁴¹ בין בכלים⁴² חייב עליו משום מכה בפמיש אם הוא עשוי להכניס ולהוציא⁴³:

ג וגורו הכמים על כל נקב אפילו עשוי להוציא בלבד או להכניס בלבד שמו יבא לעשות נקב שחייבים עליו⁴⁴ לפיכך⁴⁵ אין נוקבים נקב חדש בחבית⁴⁶ שיוזב בו היין⁴⁷ ואפילו היה בו נקב ובא להוסיף בו מעט להרחיבו אסור⁴⁸ והוא שמתכוין להוסיף⁴⁹ אבל אם היה סכין תקוע בחבית של עץ מבעוד יום כדי שיוזב היין במקום נקיבתו כשיוציאו אותו מותר להוציאו ולהכניסו בשבת⁵⁰ ואף שאי אפשר שלא יוסיף בנקב ע"י הוצאה זו אין בכך כלום כיון שאינו מתכוין להוסיף ואף שפסק רישיה ולא ימות הוא⁵¹ מכל מקום כיון שאף העושה נקב חדש כזה במתכוין אין בו איסור אלא מדברי סופרים הואיל ואינו עשוי אלא להוציא בלבד לפיכך לא ההמירו בו כל כך לאסור אף להוסיף שלא במתכוין⁵².

יש חלוקים ואומרים⁵³ שלא התירו להוציא הסכין מהחבית בשבת אלא אם כן כבר הוציאו פעם אחת מבעוד יום שאז אינו פסוק רישיה שיוסיף בנקב ע"י הוצאה זו שבשבת אלא אפשר שלא יוסיף כלום וא"כ אף אם אירע שמוסיף אין בכך כלום שדבר שאינו מתכוין הוא.

העיקר כסברא הראשונה⁵⁴ ומכל מקום במקום שאין שם צורך כל כך טוב לחוש לסברא האחרונה⁵⁵:

ד אבל סכין שהוא תחוב בכותל של עץ מבעוד יום אם הוא תקוע קצת בחוץ נהגו בו איסור להוציאו בשבת⁵⁶ אלא אם כן הוציאו כבר פעם אחת מבעוד יום⁵⁷ שאז אינו פסוק רישיה שיוסיף בנקב⁵⁸ אבל כשעריין לא הוציאו מעולם מנקב זה אי אפשר שלא יוסיף בנקב כשימוציאו בשבת כיון שהיה תקוע קצת בחוץ⁵⁹ ולא התירו להוסיף

לה רמב"ם שם.
 לו ברייתא שם. רמב"ם שם. טור וש"ע ס"א.
 לז ראה מ"ז סק"ב.
 לח ר' יוחנן שם ע"ב כיש אומרים שבמריבא. טור וש"ע שם.
 לט ראב"ה ס"י שלה. מדרב"י שם בפקח חבית רגז חמ.
 רמ"א ס"א.
 מ ראב"ה שם. מדרב"י שם. ש"ע שם.
 מא שח"ב, בדלקטן ס"י שלו ס"א וש"י.
 מב מ"ז סק"ב ברע"ה מדרב"י דהש"ע.
 מג תרומת הרשן ס"י. ס"י. רמ"א סוף ס"א.
 מד ב"י שם. מ"ז סוף סק"ב.
 מה מ"ז שם. וראה גם מ"א סק"ה.
 מו תרומת הרשן ס"י. ס"י. ש"ע ס"ב.
 מז ב"י סוף ס"י. רמ"א ס"ב.
 מח בדלעיל ס"ג בחבית.
 מט תרומת הרשן שם. כמנע"ה פסק רישיה הוא שלא יוסיף בנקב.

נג נ"י ורש"י שם (ד"ה בשלמא) לרב. תרומת הרשן ס"י.
 סד. הובא במ"ז סק"ב.
 נד מ"א סק"ג, בשם שו"ת מנרש"ם א"ח ס"ה. וכן העושה נוגטו בקרקע, בדלקטן ס"י תקן ס"ב. וראה עוד ס"י תצה סכ"ט. ס"י שלו ס"א.
 נה מ"א שם, לדעת הרמב"ם פ"ג ה"א.
 נו רבה קמו, א. רמב"ם שם.
 נז מ"א שם לדעת הרמב"ם.
 נח גמ' שם. רמב"ם שם.
 נט רמב"ם פ"י ה"ז ועפ"י ה"א.
 ל ס"ה וש"י.
 לא ואבנים וכוונתו בהם מנשר דברים הראויים לעשות טוחן בלים (ללקטן ס"י תעו ס"א).
 לב אבל לא באוכלין (בדלקטן שם).
 לג רמב"ם פ"י ה"ז. מ"א שם.
 לד רמב"ם רפ"ג, מנומרא ררבה קמו, א. וראה מי מל (בונה) ס"י תרומ'.

הלכות שבת שיר

תצטו

שלא במתכוין אלא בחבית שאף לעשות בה נקב בתחלה ובמתכוין אין בו איסור לעולם! אלא מדברי סופרים אבל העושה נקב בכוהל במתכוין חייב חטאת לפעמים דהיינו אם נקבו כדי לתקוע בו יתר ואף המוסיף כל שהוא בנקב זה במתכוין חייב לכן יש להחמיר בו שלא להוסיף בו אף שלא במתכוין כשהוא פסוק רישיה¹⁰ וזה מעם המנהג.

אבל מן הדין אין בזה איסור ברור¹¹ כיון שמכל מקום אם היה עושה נקב חדש בכוהל בענין זה ממש שהוא מוסיף בו עכשיו בהוצאת הסכין דהיינו שלא על מנת לתקוע בה יתר לא היה בו איסור מן התורה לפי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה¹² וגם הוא מקלקל הכולל וגם מה שמוסיף בנקב בהוצאת הסכין והו נעשה בלאחר יד¹³ וכל בלאחר יד אין בו איסור כלל מן התורה אף במלאכה גמורה¹⁴ אם כן אין לאיסור להוסיף שלא במתכוין¹⁵ כמו שלא אסרו כן בחבית לפי מה שנתבאר¹⁶ שהעיקר בחמתוין שם ומכל מקום אין להקל נגד המנהג¹⁷:

ה אבל סכין התקוע כספסל או כשאר דבר התלוש מותר להוציאו בשבת אף שעדיין לא הוציאו מעולם¹⁸ מפני שבעשיית נקב בדבר תלוש אין בו איסור לעולם משום בונה אלא משום גזירת תוקן כלי אם עשהו פתח להכניס או להוציא¹⁹ אבל כשאינו עושהו פתח כלל לא להכניס ולא להוציא אלא שנעשה ממילא ע"ה הוצאת הסכין אין בו איסור כלל²⁰ ואם הוא תקוע בחבית גדולה או בשאר כלים גדולים שמחזיקין מ' סאה שיש בהם בנין וסתירה הרי דינו כתקוע בכוהל²¹:

ז חבית שהיה בה נקב ונסתם²² אפילו סתמו בידים בעין²³ או בדבר אחר מותר לפותחו בשבת במה דברים אמורים כשהוא למעלה מן השמרים אבל אם הוא כנגד השמרים אסור לפותחו²⁴ (אלא אם כן עשוי לפותחו ולסתמו תדיר כגון כרזא שבחבית) שכיון שהוא למטה כל כך הרי כל כובד היין נשען עליו וצריך סתימה מעולה לפיכך כשפותחה חשוב כפותח נקב חדש²⁵ משא"כ למעלה מן השמרים²⁶ שאין צריך סתימה מעולה אינו חשוב כפותח מחדש²⁷:

ז במקום שמותר לפתוח נקב ישן שנסתם מותר לנקבו אפילו במקרה כגון אם נשברה הברזא שבחבית ואינו יכול להוציאה יכול לנקבה במקרה²⁸ ואין צריך לומר שמותר ליקח כרזא אחרת ולהכות באותה כרזא התחובה בה אם הוא לצורך לשתות יין בשבת²⁹ ובכבר שלא תהא הברזא התחובה בה נגד השמרים³⁰ כמו שנתבאר³¹:

נ כשנעשה להוציא מלכך, ברעליל ס"ה וברלקמן ס"ה.
 נא ע"פ תרומת הרשן שם וז"ל סק"ב.
 נב מ"א סק"ה. וכן כתב המ"ז שם.
 נג מ"א שם. מ"ז שם. וראה גם לקמן ס' תצו סב"ט.
 נד מ"א שם. וראה גם לקמן ס' שלו ס"א.
 נה ראה לעיל ס' שא ס"ב.
 נו אף שהוא פסוק רישיה. וראה לקמן ס' שכ סכ"ד.
 נז ענין פסוק רישיה ולא ירחא ליה.
 נח סעף ג.
 נט ראה מ"א שם.
 נט תרומת הרשן שם ונעסבם לכל הענין.
 ס תרומת הרשן שם.
 סא ראה מ"ז שם ברעת תרומת הרשן. וראה גם לקמן ס' שכ סכ"ב.

סב ראה תרומת הרשן שם.
 סג ברייתא קמ"ג, א. מור וש"ע ס"ב.
 סד ראה שבלי הלכת ס' קמ"ג. הובא בב"י סו"ה ה"ה.
 סה רבה קמ"ג, ב. מור וש"ע שם (למטה מן השמרים).
 שכלי הלכת שם (בנגד השמרים).
 סז ש"י שם ר"ה למטה. מור וש"ע שם.
 סח רבה שם. מור וש"ע שם.
 סט משמעות רש"י שם במנז"א.
 סט מרדכי רמ"ג תמ"ג. ש"ע ס"ג.
 ע תשובה אשכנזית בשם הר"א אביגור. הובא בב"י ר"ה ה"ה. ש"ע ס"ה.
 עא רמ"א ס"ה.
 עב סעף ג.

הלכות שבת שיר

ה יש אומרים¹⁰ שלא התירו לפתוח נקב ישן אלא בחבית של חרס שאין הסתימה מהודקת יפה בנקב אבל בחבית של עץ שמהדקין מאד העץ שסותמין בו הנקב¹¹ והותכין ראשו על דעת שלא להוציאו ודאי נראה שזהו נקב חדש ואסור ויש חולקין על זה¹² ויש לסמוך על דבריהם במקום צורך גדול להקל בדברי סופרים¹³:

מותר ליתן קנה חלול¹⁴ או שאר כרוא¹⁵ בחבית להוציא בהם היין אע"פ שלא היו מעולם בחבית זו ואינו יודע כלל אם יבאו למדת הנקב של חבית זו¹⁶ ואין הוששין¹⁷ שמא לא יבאו למדתו ויחזקם ויגרדם בסכין¹⁸ סכין סכין עד שיבאו למדתו ויתחייב משום מהתך כמו שיתבאר¹⁹:

י אבל אסור ליתן עלה של הדם בנקב שבחבית²⁰ כדי שלא יהיה היין שותת על דופני החבית²¹ אלא יהיה מקלח על העלה המקופל ועשוי כעין מרוב²² גורה שמא יתקן מרוב ליינו²³ שיפול היין לתוכו וילך למרחוק ומה שלא גזרו בן בנתנית קנה חלול הוא לפי שהקנה אין הוא עושה שום מעשה בגופו אלא שתוחבו בחבית לפיכך אין גזרין שמא יבא לעשות מעשה לתקן מרוב ליינו משא"כ בעלה שעושה מעשה בגופו שלוקחו ומקפלו כעין מרוב כיון שנראה כעושה מרוב גזרו בו שמא יבא לתקן מרוב גמור ליינו²⁴:

יא ויש אומרים²⁵ שגם בעלה לא אסרו משום גזרת מרוב אלא משום גזרה שמא יתקלקל עלה זה ויקטום עלה אחר²⁶ מן הענף התלוש ליתנו בנקב החבית וקטימה זו אסורה משום תיקון כלי²⁷ שכל דבר שמתקנו בשבת שיהיה ראוי להשתמש בו איהו תשמש יש בו משום תיקון כלי²⁸ כמו שיתבאר בס' ש"מ²⁹ ואף אם העלה הוא רך וראוי למאכל בהמה אע"פ"כ יש איסור בקטימתו משום תיקון כלי³⁰ שלא אמרו אוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי³¹ הואיל והן רכין ואין מתקיימין³² כמו שיתבאר בס' ש"מ³³ אלא כשמתקן האוכל להיות כלי בפני עצמו כגון שקוטם קש לחצוץ בו שיניו שאינו חשוב כמתקן כלי לפי שאין דרך האוכל כלל לעשות ממנו כלי בתחלה כיון שאינו מתקיים הרבה אבל דרך הוא לתקן בו כלי העשוי כבר כגון ליתן העלה בנקב שבחבית העשויה כבר לפיכך כשקוטמה לכך יש בקטימה זו משום תיקון כלי³⁴.

ולפי סברא זו שאין איסור בנתנית העלה בנקב שבחבית אלא משום שמא יקטום לא

עג כל בו סי' לא (ג, כמ) ש"ע ס"ג.
 עד ראה לעיל סי' קנ"ג סוף סי' ע"ג כעין מתהדק היטב.
 עה משמעות שכלי הלוקט סי' קנ"ג. הובא בכ"י מר"ה ה"ה. וראה אילה רבה סמ"ד שכן משמע מכל הדומקים.
 עו ראה מרדכי רמ"ה תנ"ג. הובא ב"י ד"ה ה"ה.
 עז רכ"ב ואישה כבדיותא קמ"ג. כ. וכשמאיל בגמ' שם. מור ושו"ע ס"ה.
 עח שבלי הלוקט סי' קמ"ג. הובא בכ"י מר"ה ה"ה. רמ"א ס"ה.
 עט רש"י שם ד"ה ולא.
 פ גמ' שם.
 פא ראה רש"י ביצה ל"ג, ב ד"ה אינו.
 פב סעף מו.
 פג שמואל קמ"ג. ב. ש"ע ס"ה.
 פד ר"ף שם (סא, סת"ב).
 פה רש"י שם ד"ה מרפא. ש"ע שם.

פו רב יומר מדרשו שם, וכפירוש רש"י שם ד"ה גזרה, הובא גם בתוס' שם ד"ה משום. רמב"ם פל"ג ה"ו ומ"מ שם.
 פז תוס' שם. ש"ע שם.
 פח ר"א ש"פ ס"ב סי' ה, וכוב אשי קמ"ג. ב. ב"י ד"ה עלה בתעת המור.
 פט כ"ז שם. לבוש ס"ה.
 צ רש"י שם ד"ה שטא יקטום.
 צא רש"י בתע"ה, א ד"ה אין מופצין.
 צב ס"ג, ע"ש.
 צג ר"ן ביצה (יט, א) ד"ה אוכלי.
 צד רב היריה ביצה ל"ג, רע"ב. וראה לקמן סי' תרמו ס"ג.
 צה ר"ן שם.
 צו סי' זה בשו"ע"ה לא הגיע ליריגו, וראה מור ושו"ע שם ס"ה.
 צז ר"ן שם. ב"י מר"ה ה"ה. מ"א קמ"ו.

הלכות שבת שיר

תקא

אסרו במקום שיש לו הרבה עליון קטומים מבעוד יום^{צב} שאו אין לחוש שמא יקטום^{צג} שאף אם יתקלקל אחר או שנים^ק הרי יש לו עוד ואין חוששים שמא יתקלקלו כולם ולענין הלכה ברברי סופרים הלך אחר המיקל^{קא}:

יב קורע אדם עור שעל פי החבית של יין^{קב} או שאר משקה שלצורך השבת ואינו חושש מפני שפסיקת תלוש מותר לכתחלה כמו שיחבאר^{קג} ובלבד שלא יתכוין לעשות כעין מרוב מעור הקרוע^{קד} מפני שהוא כמתקן כלי^{קה}:

יג מביא אדם חבית של יין לפני האורחים ומתנו ראשה (פירוש ראש החבית הוא במקום המגופה שזהו מקום הגבוה שבה כשהיא מונחת שסביב למקום זה מכל צדדיו היא משפעת ויורדת^{קו}) בסיוף^{קי} למטה ממגופתה דהיינו שהוחך שפת פיה סביב עם המגופה שעל פיה^{קכ} ואף שעל ידי כך נעשה פתח חרש לחבית אין בכך כלום מפני שכוראי אין כוונתו כדו לעשות פתח חרש שאין דרך כלל לעשות כן להתיז ראש החבית בשביל עשיית פתח^{קכ} אלא לעין יפה הוא מתכוין^{קכ} להראות נדיבות לבו לפני האורחים^{קכ} שמרחיב להם מקום מוצא היין^{קכ} והוא שהחבית שכורה ודבוקה בופת^{קכ} וגם אינה מחוקת ארבעים סאה^{קכ} שאין בה משום סתירה כמו שנתבאר למעלה^{קכ}.

אבל אסור לעשות נקב בגוף החבית אפילו ברומח שעושה נקב גדול^{קכ} שאינו דומה לפתח^{קכ} מפני שמכל מקום על כרחך הוא מתכוין לפתח^{קכ} דהיינו שמפני שאינו חפץ לפתוח המגופה תדיר מאיזה מעם שיש לו לכך הוא עושה נקב זה להוציא בו יין ככל עת שלא יחפץ לפתוח המגופה^{קכ} ודרי זה פתח גמור העשוי להוציא שאסרוהו חכמים^{קכ} שאם היה מתכוין לעין יפה היה לו לפתוח המגופה^{קכ} שדרך שם יכולין להוציא יין יותר בריח מדרך הנקב שעושה הוא:

יד אבל מותר לעשות נקב במגופה מלמעלה להוציא בו יין^{קכ} אף אם החבית היא שלמה^{קכ} לפי שאין דרך כלל לעשות פתח במגופה מלמעלה^{קכ} אלא נוטל כל המגופה^{קכ} ולפיכך נקב זה שמלמעלה אינו נראה ונחשב כפתח כלל ולכן לא אסרוהו במגופה הואיל ואף העושה בה נקב גמור להכניס ולהוציא בו היין אינו חייב מן התורה^{קכ} כמו העושה בחבית עצמה^{קכ} מפני שהמגופה אינה חשובה חיבור להחבית^{קכ}

קד ב"י שם, בשם תרומת הדין סי' פד, בשם אור ורוע ח"ב סי' עה אות יב. שלשי הנבחרים שם. לבוש סוף ס"ו.

קטו סעף א.

קטז רב ששת שם ורש"י ד"ה בבורשא וד"ה לעין. מור השול"ע שם.

קז מור ושול"ע שם. וראה רש"י שם.

קח גמ' שם.

קט ס"ו סק"ד, בדעת רש"י שם.

קכ כדלעיל ס"ג. וראה גם תוס' ט"ז, ב סו"ה וכו'.

קכא גמ' שם ורש"י ד"ה לפתוח.

קכב הנכנס במגופה קמו, א ורבר הונא בגמ' שם. מור השול"ע ס"ו.

קכג מ"א סק"ה.

קכד רש"י במשנת שם ד"ה והכמים. מור ושול"ע שם.

קכה רש"י בגמ' שם ד"ה למעלה.

קכו תוס' ט"ז, ב ד"ה וכו'. מ"א שם.

קכז ראה לעיל ס"ג ולקמן סס"ג.

קכח רבא בגמ' שם. תוס' שם.

צח מור. רמ"א סוף ס"ה.

צט ב"י ד"ה עלה. רמ"א שם.

ק ראה ב"י שם. וראה ח"ב סו"ה עלה ודרישה סק"ה.

קא ממשנת רמ"א שם וגמ' פכ"ז ה"ג. ועיין ב"י סו"ה ודלעיל נקב ברין ולקמן ס"ב.

קב תוספתא פ"ז ה"ט. ביצה פ"ג ה"ט. הובא ב"י שם וגמ' סוף סק"ה.

קג סמ"ג. וראה השנים לקמן סי' שט ס"ז במגופה.

קד תוספתא שם, וכפי ה"ב' שם.

קה ב"י שם. אליה וזמא סק"ג.

קו ראה פרישה סק"ה קרוב לסוף.

קי רשב"ג בבביתא קמו, א. ושול"ע ס"ו.

קכ רש"י שם ד"ה תתם. תוס' ט"ז, ב ד"ה וכו'. ב"י ד"ה מותר ממשנת הרמב"ם פכ"ג ה"ב. מ"א סק"ג.

קכ ראה מור ושול"ע שם.

קי גמ' שם.

קיא רמב"ם שם. ב"ה ד"ה ומ"ש דלאו.

קיב רש"י שם ד"ה לעין יפה.

קיג שלשי הנבחרים שם (מא, ב) אות א. מ"א סק"ג.

תקב

הלכות שבת שיר

אף כשהיא נתונה על פיה³³³ אלא הוא דבר בפני עצמו ולכן אין הנקב שבה קרוי עשוי להכניס ולהוציא בו לפי ששכמוציא ומכניס דרך הנקב שבה הרי זה כאלו מוציא ומכניס דרך פי החבית בלבד לפי שהנקב אינו מועיל כלום להוצאה והכנסה זו שאף מבלעדו היה יכול להכניס ולהוציא דרך פי החבית ואף שפיה סתום במגופה אין זו סתימה גמורה הואיל ואין המגופה חשובה חיבור לחבית לכן לא החמירו בה כל כך לאסור בה אפילו נקב שאינו עשוי אלא להוציא בלבד³³⁷ אם הוא עשוי במקום שאין דרך לעשות שם פתח דהיינו על גבה מלמעלה.

אבל אסור לעשות בה נקב בצדה³³⁸ דהיינו במקום שהיא משפעת ויורדת³³⁹ לפי שדרך הוא לפעמים לעשות בה פתח מן הצד כשרוצה שתהא החבית פתוחה להוציא ממנה יין תדיר ואינו רוצה לפתוח המגופה שלא יפול עפר או פסולת ביין³⁴⁰ לכן עושה בה פתח פתוח מן הצד:

מזו אבל בגופה של חבית אסור לעשות נקב אפילו מלמעלה³⁴¹ אף שאין דרך לעשות שם פתח לפי שכיוון שאם היה עשוי להכניס ולהוציא היה חייב עליו מן התורה אף שעשאו מלמעלה לפיכך גם כשאינו עשוי אלא להוציא בלבד אסור מדברי סופרים אף שעשאו מלמעלה³⁴²:

מזו המחתיך את העור³⁴³ ומקפיד לחתכו במדה הצריכה לו³⁴⁴ כגון שמקצעו לרצועות וסנדלים³⁴⁵ הרי זה אב מלאכה שכן כמשכן היו מחתכים עורות אילים ותחשים במדה לעשותן מכסה לאהל³⁴⁶ וכל המחתיך איזה דבר תליש ומקפיד לחתכו במדה הרי זה תולדת המחתיך³⁴⁷ כגון הקוטם³⁴⁸ ראש הנוצה שהוא דק ורך וראוי ליתנו כבר או בכסת³⁴⁹ חייב אם מתכוין לכך³⁵⁰ מפני שמקפיד לקטמנו במדה הראויה לו³⁵¹ וכן המגרד ראשי כלונסות³⁵² שהיו שוין וחרין³⁵³ חייב משום מחתיך.

וכן המבקע עצים לחתיכות אם מקפיד לחתכן במדה חייב משום מחתיך³⁵⁴ ואף אם אינו מקפיד על מדרתן אם מבקע לחתיכות דקות מאד להבעיר בהן האש חייב משום מוחן³⁵⁵ אבל המבקע לחתיכות גדולות ואינו מקפיד על מדרתן אין בו איסור אלא מדברי סופרים משום שהוא מעשה חול והולול שבת³⁵⁶ אם אין בהם משום טלמול מוקצה כגון עצים המיוחרים להשימוש ומוכנים לטלמול³⁵⁷.

קנט רש"י שם ד"ה מנופה.

קל מ"א שם.

קלא כחכמים כמשנה שם וזכר הונא כגמ' שם. מור ושול"ע שם.

קלב ראה פרישה סק"ה קרוב לטופו. וראה גם לעיל ס"ג במנופה.

קלג רש"י שם ד"ה אבל מצדה.

קלד מ"א סק"ה. וראה ב"י ד"ה מורה. מ"ז ס"ק ג.

קלה ממשותט מ"א שם.

קלו משנה ע"ג. א. רמב"ם פ"ז ה"א.

קלז רמב"ם פ"א ה"ז, וראה הגהות מיימוניות אות ז שהוא מנומריא רוב אש ע"ד, ב. ולשון רבינו הוא מרש"י שם ד"ה ואי.

קלת רש"י במשנה הג"ל ר"ה מוחתבג.

קלט ראה רש"י שם ד"ה הצד.

קמ וראים השלם ס"י ערך (קלט, א). סמ"ג ל"ה כה (ב, ג). מרדכי רמז סשה.

קמא ברייתא ע"ד, ב כדפירש רשב"ל בגמ' רמב"ם שם.

קמב רש"י שם ד"ה והקוממו.

קמג רמב"ם שם.

קמד רש"י שם ד"ה משום מנחק.

קמה ריב"ל ע"ד, ב. וכברסת רמב"ם שם (המגרד, ולא המגור). וראה מ"ז שם.

קמו רש"י שם ד"ה המגרד.

קמז רב אשי ע"ד, ב.

קמח רב מנשה שם ורש"י ד"ה סלית. מ"א סק"ה. מ"ז ס"י תקא סק"ב. וראה גם לקמן ס"י תקא ס"ב

ובק"א סק"א. וראה לעיל ס"י שא ס"א במנופה.

קמט מרדכי ביצה פ"ד רמז תרצא, במש ראבי"ה ס"י תשעה. הובא במ"א שם (עוקבא רחיל). וכ"ה לקמן ס"י תקא שם. וראה לקמן ס"י שלח ס"א וס"י שלח

ס"ח: מעשה חול הוא והולול לשבת. וראה לקמן ס"י שמו ס"יה. ס"י שבג ס"א. ס"י תקד ס"ה. ס"י תקנז ס"ב. קג כדלעיל ס"י שח סמ"י נביג. וראה גם לקמן ס"ב.

הלכות שבת שיר

תקן

אבל שאר דבר תלוש שאין בחתיכתו משום מעשה חול מותר לחתכו לכתחלה כל שאינו מתכוין להתוך כבודה ואינו הורגך לחתיכות דקות מאד וגם הוא דבר שאין בו תיקון כלי בחתיכתו^{קסא} וכמו שיתבאר בס' ש"מ^{קסב} לפיכך^{קסג} מותר להתוך קשרי השפוד שקושרים בטלה או עוף הצלויים בו^{קסד} וכן עופות ממולאים שתפרן מותר להתוך חוט התפירה^{קסה}:

יז וכן חותמות שבכלים כגון שידה תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור בהם בחבל מותר להתוך החבל^{קסו} אפילו בסכין^{קסז} או להפקיעו^{קסח} דהיינו להריר קליעתו^{קסט} כדי לפותחם ליקח מה שבתוכם ואין צריך לומר שמותר להריר^{קס} הקשר שהרי אינו קשר של קיימא שהוא עשוי להתירו תדיר^{קסא} ואף שהחבל עשוי לחבר הכיסוי עם הכלי וכשהותכו או מפקעו הרי זה סותר חיבורם אין בזה משום סתירה לפי שהחבל הוא חיבור גרוע שאינו חוק כל כך וכשסותרו הרי הוא סותר בנין גרוע ואין סתירה בכלים אלא כשסותר בנין גמור^{קסב} לפיכך אינו מותר להתוך ולהפקיע אלא בחבל וכיוצא בו אבל פותחות של עץ ושל מהכת שהם חזקים אסור להפקיע ולשבר אם נאבד המפתח שזהו סתירה גמורה האסורה אף בכלים^{קסג}.

וכן אסור להסיר הצירים שאחורי התיבה^{קסד} (דהיינו היתירות שמחברים כיסוי התיבה עם דופן^{קסה} מאחורים שתוחבין יתר בחורים קמנים שבשני ברזלים משולבים אחד קבוע בכיסוי ואחד קבוע בדופן וע"י היתר התקוע בשניהם יחד הם מחוברים ומשולבים זה עם זה ויהי זה ראשו אחד עב קצת וראשו השני יש בו נקב ותוחבין בו יתר קמנ) מפני שהם תקועים בחזק ויהי זו סתירה גמורה^{קסז}. וכן אסור להסיר החשוקים מחבית של עץ העשויה מנסרים הרבה והם מחוברים ע"י החשוקים שעליהם וכשמסיר החשוקים הרי זו סתירה גמורה^{קסח}.

ומכל מקום ע"י נכרי יש להקל^{קסח} בין בשבירת פותחות בין בהסרת הצירים והחשוקים לפי שיש אומרים^{קסט} שאין בנין וסתירה בכלים אפילו בבנין גמור וסתירה גמורה ולא אמרו שהמחזור דלת שידה תיבה ומגדל ותוקעה בחזק^ק וכן המחזור כלי של פרקים

מכינו. רא"ש שם פ"ג ס"ה. מור וש"ע שם. וראה גם מור ס"ה תקיף.
קסד מרדכי עירובין רמז תתק, בשם רבי פרי' בהגדת פ"ג ס"ה רפא אות ב. וכן כתבו בשמו הדבור והכל בו ס"ה לא (ב, ב). וש"ע שם.
קסה שלפי הגבורים (סא, ב) סוף אות א.
קסו לבוש ס"ה.
קסז מ"א סק"ד.
קסח סמ"ק ס"ה רפא (ע' רצד). מור וש"ע ס"ה. וראה גם מ"א שם.
קסט הנחות מיימנות פ"ג אות א בשם הרא"ם, בראים השלם ס"ה ערך (קמ, ב). הובא בפור וש"ע שם, וכמור ס"ה תקיף. רש"י מו, א ד"ה חייב ע"ד ב ד"ה ואי בצה יא, ב ד"ה ראי. וירושלמי פ"ג דעירובין ה"ג. הובא בתוס' לר, ב מר"ה זאמאי ובשבת קמג, א מר"ה טובי, ומסיע לזו. ועיין תרומת הרש"ן ס"ה ור"ן שם (סא, ב) ד"ה מתני'.

קנא שבלי הלקט ס"ה פו. הובא בב"י סו"ס"י שני ונ"א כאן סק"ד.
קנב ס"ה. וראה גם לעיל ס"ה א.
קנג שבלי הלקט שם. מ"א שם.
קנד מרדכי שם. ש"ע ס"ה.
קנה שבלי הלקט שם. כ"א שם. וראה גם לקמן ס"ה תקט ס"ה.
קנו שמואל ביצה לא, ב ורש"י שם ד"ה ושל כלים. מור וש"ע ס"ה. וראה לקמן ס"ה שני סוף ס"ה גבי קשרי הכיכום.
קנז משמעות הגמרא לב, א. מור וש"ע שם.
קנט שמואל שם.
קנא מור וש"ע שם. וראה רש"י שם לא, ב ד"ה אבל. שבת קמג, א ד"ה אבל.
קס שמואל שם. מור וש"ע שם.
קסא רש"י שם ד"ה מתיר. מ"א סק"פ. וראה גם לקמן ס"ה שני ס"ה.
קסב כריליעל ס"ה שני ס"ה.
קסג רמ"ב קמג, א ד"ה מתיר ובעירובין לה, א ד"ה בעי

תקד

הלכות שבת שיר

ותקע בחווק^{קטט} חייב חמאת אלא מפני שהוא מתקן כלי וחייב משום מכה בפטיש^{קעב} אבל כשסותר דבר התקוע בחווק ואפילו סותר ושובר כלי שלם לגמרי אין כזה שום איסור כלל^{קעג} אם הוא לצורך השבת^{קעד} ויש לסמוך על דבריהם לענין אמירה לנכרי^{קעה} אם הוא לצורך השבת^{קעז}:

יח חותלות של תמרים ושל גרוגרות^{קעו} דיינו כלים העשויים מכפות תמרים^{קעז} ומניחין בתוכם גרוגרות או תמרים שלא נתבשלו בחמה שיגמרו שם כישולם^{קעט} אם הכיסי קשור בהם בחבל^{קפ} מותר להפקיע^{קפא} החבל או להחבו^{קפב} כמו שנתבאר למעלה^{קפג} ואפילו גופן של כלים אלו מותר להפקיע ולהתוך^{קפד} מפני שבנין כלים אלו העשויים מכפות תמרים הוא בנין גרוע שאינו עשוי להתקיים הרבה^{קפה} וכשסותרו אינו אלא כמו ששובר אגוזים ושקדים בשביל האוכל שבהם^{קפז}:

יט חותמות שבקרקע^{קפ} כגון דלת של בור שקשור בו בחבל^{קפג} מותר להחיר הקשר^{קפט} מפני שאינו קשר של קיימא שהוא עשוי להחירו חריר^{קפז} אבל אם אינו יכול להחיר הקשר אסור להפקיע קליעת החבל או להתכונן^{קפא} משום איסור סתירה^{קפב} שבכל דבר המחובר לקרקע יש בו בנין וסתירה^{קפג} אפילו אינו בנין גמור^{קפד}.

במה דברים אמורים כשהדלת עשויה שם לקיום על מנת שלא להסירה בשבת^{קפז} אלא כשרוצה לפתוח הבור מתיר הקשר ופותח הדלת אבל אינו מסירה משם לגמרי אלא היא קבועה שם לאיזה זמן אבל אם אינה עשויה לקיום כלל אין בה משום סתירה לא בהפקעת החבל או התיכונן ולא אפילו בהסרת הדלת עצמה אלא אם כן היא סוככת על צידה והוא שומט הציר מחורו כמו שנתבאר בס' שו"ג^{קפג} וממטעם זה מותר להסיר הרף שמשמין לפני התנור ושורקן אותו במש מערב שבת כמו שנתבאר בס' רנ"ט^{קפד} מפני שאינו עשוי לקיום כלל אלא על מנת להסירו בשבת^{קפז}:

כ בשם שאסור לפתוח כל נקב משום גזרת תיקון כלי כמו שנתבאר למעלה^{קפז} כך

קעא גמרא מו, רע"ב. לעיל שם ס"ב (בבבורה ואומנות

– לענין בונה). וראה אליה רבה ס' שני סק"ח

(לענין מכה בפטיש). וראה גם לקמן ס' תקטו ס"ה.

קעב רש"י מו, א שם ורף קכב, ב ד"ה גזירה. רא"ש פ"ו

ס' א. דעה א' בר"ן שם (מו, א) ד"ה ת"ר. וראה

גם לביש ס' שני ס"ה. מ"ז שם סק"ו. וראה גם ס' שב

ס"ה ס' שני ס"ד. לקמן ס' תקטו ס"ה.

קעג הגהות מייבנות שם בשם הרא"ש שם. והבא

במ"א ס' תקא סק"ו.

קעד משמעות המנשה קמו, א. הגהות מייבנות שם.

קעה ש"ע שם ר"מ סק"ו.

קעז ראה מ"א סק"א, ב"ש יש"ש ביצה פ"ד ס' מ. וראה חקרי הלכות ח"א יח, ב.

קעז ברייתא קמו, א. רכבנן רמב"ם פ"י סוף ה"ג. ש"ע

ס"ה.

קעח רש"י שם ד"ה חותלות. מ"א סק"ב.

קעט ראה רש"י שם ובדף נוה, רע"ב ד"ה פצעילי. מ"א

סק"ג. וראה גם לעיל ס' שי ס"א.

קפ רש"י קמו, א ד"ה מתיר. ש"ע שם.

קפא כונתם השלחן הנזה: להחיר הקשר ולהפקיע.

קפב ברייתא שם. רמב"ם שם. ש"ע שם.

קפג סוף יו.

קפד כל בו ס' לא (כו, ד). ש"ע שם.

קפה ראה מ"א סק"ג. וראה מ"מ ענינים. מפקי אה"י

ע' 200.

קפז כל בו שם. ש"ע שם. וראה קובץ דברי תורה ח"ב

ע' כה. מחשבת חיים ע' רל. הע"כ תשנ"ו ע' 87.

תשנ"ו ע' 80. תמטח ע' 69. תשנ"ז ע' 59.

קפו שמואל ביצה לא, ב. מור וש"ע ס"ג.

קפח רש"י שם ד"ה חותמות שבקרקע. מור וש"ע שם.

קפט שמואל שם. מור וש"ע שם.

קפז רש"י שם. וראה מור וש"ע שם.

קפא שמואל שם. מור וש"ע שם.

קפב רש"י שם ד"ה ולא חתך. מור וש"ע שם.

קפג רש"י שם.

קפד ראה רש"י עירובין כב, ב ד"ה של בור. תרומת

הדשן ס' סד. אור ורע"כ ס' עק אות יב בשם

רש"י לה, א ד"ה ובעי (הובא לעיל ס' רנ"ט ס"ו).

קפה מרדכי פ"ב רמז תלה. ש"ע שם. וראה גם אור

ירוע שם (הובא לעיל שם).

קפו סוף ה.

קפז ס"ז, ע"ש.

קפח מרדכי שם. ש"ע שם.

קפט סוף ג.

הלכות שבת שיר

תקה

אסור לסתום כל נקב מפני שהוא כמתקן כלי^א לפיכך אסור לסתום נקב התבית אפילו בדבר שאינו מתמרח ואינו בא לידי סחיטה כגון שיסתום בצרור או בקיסם^ב שהוכנו להשמיש מבעוד יום שאין בהם משום איסור מלטול^ג אבל אם מניח איזה אוכל וכל כיוצא בו בתוך הנקב כדי להצניעו ונמצא הנקב נסתם מותר^ד.

ומותר לתלמיד חכם להערים בדבר זה שיסתום הנקב באיזה אוכל או כל כיוצא בו ויאמר לכל רואה שאינו מתכוין אלא להצניעו^ה הואיל ואף אם יעשה בלא הערמה שיאמר שמתכוין לסתום אין כאן איסור אלא מדברי סופרים^ו וגם כיון שהוא תלמיד חכם לא יבא לעשות בלא הערמה^ז אבל לעם הארץ לא התירו להערים^ח שמוא יבא לעשות בלא הערמה^ט שלא יאמר כלל שהוא מתכוין כדי להצניעו אלא כדי לסתום הנקב ויש מתירים^י בזה אף לעם הארץ ויש לסמוך על דבריהם להקל לתלמיד חכם שמוטר לו להערים בדבר זה אף בזמן הזה שאין לנו תלמידי חכמים לענין שאר דברים^{יא}.

וכל זה לסתום הנקב בדבר שאין דרך לסתום בו אבל מותר לסתום בעין שדרך לסתום בו^{יב} והיינו לסתום בברזא^{יג} את הנקב העשוי להוציא בו יין אפילו אינו עשוי לתתו ולסתמו תדיר אלא לעתים רחוקים מפני שאינו נראה כמתקן כלי בסתימה זו כיון שדרך הוא לעולם לסתמו בעין זה^{יד} אבל בדבר שאינו מתוקן לברוא אסור לסתום בו הנקב העשוי להוציא בו יין אם נאבדה הברזא אלא אם כן ע"י הערמה לתלמיד חכם כמו שנתבאר:

כא הממרח רטיה^{טו} והיינו שמחליק^{טז} ומשווה^{טז} הגומות שבה וכן הממרח שעוה או זפת וכל כיוצא בהן מדברים המתמרחים עך שהחליק פניהם הרי זה תולדת ממחק את העור^{יז} והיינו שמגרר את הצמר או השער מעל העור עד שמחליק פניו שהוא אב מלאכה שכן היו עושין במשכן כמו שנתבאר בס"י ש"ב^{יח}.

לפיכך אין סותרין נקב כשעוה^{יט} וכיוצא בה^כ אפילו אינו מכניס השעוה בתוך הנקב אלא מניחה על פי הנקב שאינו נראה כמתקן כלי בסתימה זו כיון שאין הסתימה נכנסת בתוך עובי דופןי הכלי שבמקום הנקב אלא היא על פי הכלי מנבד^{כא} וגם אפילו אם אין כשעוה זו משום איסור מלטול כגון שהכנינה להשמיש מבעוד יום^{כב} אעפ"כ אסור לסתום בה משום גזירה שמוא ימרח השעוה^{כג} לדבקה בדופני הכלי סביב

י רמב"ם פכ"ג ה"ג.
יא רש"י קלמן, ב ר"ה ונמנו. וכ"ה משמעות הרמב"ם שם. וראה ב"י סו"ח"א אסור. וראה הגהות והערות שבבאר השלם אות סו.
יב רמב"ם שם.
יג כדלעיל סמ"ז ושי"נ. ועין מ"א מ"ג סק"ו גבי שעוה והיא דרך הבא.
יד רמב"ם שם.
יה רב אשי שם. מור ושילע ס"א.
יז גבי שם ורש"י ו"ה הערמה. לבוש ס"א.
יח רש"י שם.
יט מור (לאניש העלמא).
כ משמעות רש"י שם.
כא רמב"ם ונ"מ שם.
כב מ"א מ"ג סק"ו.
כג רמב"ם ונ"מ שם.
כד רמב"ם ונ"מ שם.

יב דק הבית בב"י סו"ח"א אסור. מ"א סק"ו.
יג תוספת שבת סק"ה.
יד ראה תהלה ליהו"י ס"ק פז"ה.
טו רבי"ל ע"ה, ב. רמב"ם פ"א ה"ו ופכ"ג ה"א. מור ושילע ס"י שבח סק"ו. לקמן שם ס"ל.
טז רש"י עירובין ק"ב, ב ר"ה שהוא נמרח. רמב"ם פ"א שם.
יז מור שם. מ"ז שם סק"ה.
יח רמב"ם שם.
יט סמ"ז ושי"נ.
כ משנה קמו"א. רמב"ם פכ"ג שם. מור ושילע ס"א.
כא רמב"ם שם.
כב מ"מ שם.
כג מ"א מ"ג סק"ו.
כד רמב"ם ונ"מ שם.

הנקב רכה עד שיהליק פניה שם רכו ויתחייב משום ממהקרו ו אפילו בשומן רכו או בשמן עב רכו אסור לסתום גורה משום שעוה רכ.

ואסור להערים ככאן ולומר שאינו מתכוין אלא להצניעו אפילו הוא תלמיד חכם רכ שכוון שבשעוה קרוב הדבר מאד לכא לירי חיוב הפאת שישבח וימרה כדרכו בחול כדי שתהא הסתימה מהודקת יפה לכן אסרו גם בשומן ושמן גורה משום שעוה וכיוצא בה:

שמו דברים האסורים משום אהל בשבת וכו' סעיפים:

א אסור לעשות אהל רכ דהיינו גג המאהיל עליו להגן מאיהו דבר כגון חן המחמה או מן הגשמים או מאיהו דבר אחר רכ אפילו הוא עראי שאינו עשוי להתקיים רכ ואפילו אין מחיצות תחתיו כגון שפרוס מחצלת על גבי ר' קונידיסין רכ אעפ"כ כיון שעשוי כדי להאהיל ולהגן הרי זה אהל גמור רכ ואסרוהו חכמים אע"פ שהוא עראי גורה משום אהל קבעי שהוא תולדת בונה רכ:

ב ולא אסרו אלא לעשותו בתחלה בשבת אבל אם היה אהל עראי עשוי מבעוד יום מותר להוסיף עליו בשבת רכ כגון אם היתה המחצלת פרוסה מבעוד יום כדי טפח רכ שזוהו שיעור להיות נקרא אהל רכ מותר לפרסה כולה לומר ולהוסיף עוד מחצלאות רכ שהכל אינו אלא תוספת לאהל טפח העשוי מאתמול רכ ואפילו לפרוס על מחצות מותר בענין זה רכ וטפח שאמרו הוא חוץ מן הכריכה רכ דהיינו שהמחצלת כולה אף שהיא כרוכה ונתונה שם מבעוד יום ויש בעוכי עיגול כריכתה כדי טפח ויותר אף על פי כן צריך שיהיה יוצא ממנה כדי טפח פרוס לאהל מפני שסביב העיגול אינו נראה כאהל כלל רכ:

ג וכל זה באהל שהוא גג אבל מותר לעשות מחיצות עראי לתחלה בשבת רכ ואפילו

-
- ט** ראה ראש כיצח פ"ד סי' יא. מ"א סק"ו. וראה גם לעיל סי' שא שם. לקמן סי' וס"א.
 - י** תוס' קל, ב מר"ה רבינו רמב"ם פ"ב ה"ז. ואם הוא במקום צער, ראה לעיל סי' שא ס"א.
 - יא** וירושלמי פ"כ ה"א. רמב"ם שם ובפ"י ה"ג. וראה גם לקמן ס"ז.
 - יב** חכמים במשנה קבד, ב, כרבה בר בר תנא אמר ר' יוחנן רמב"ם פ"ב ה"כ.
 - יג** רב עירובין קב, א. מור וש"ע ס"ב.
 - יד** רש"י שם ר"ה שיש בחם. וראה לעיל סי' שא סמ"ח: טפח על טפח. וראה מ"מ רצ"ג.
 - טו** משמעות הגב' שם.
 - טז** גמ' ורש"י שם.
 - יז** ראה תוס' לר, ב מר"ה ובה' דף מג, ב ר"ה ופרסין שמעובדא דעירובין שם דהו גמ מחיצות. רמב"ם שם.
 - יח** רשב"א עירובין שם ר"ה ויל כורך בשם התוס', ש"ע שם. וראה ב"ח ד"ה ונ"ש וכן ש"ח גם משמעות לשון רש"י בעירובין שם.
 - יט** רשב"א שם. הובא בב"מ ר"ה וכתב. ועיין אלה רבא מ"ה שחולק על רמ"ז סמ"ג.
 - כ** רש"י קבד, ב ר"ה שאן, ותוס' שם ר"ה הבל, מעובדא השמואל בעירובין צד, א. מור וש"ע ס"א.
 - רכ** רש"י שם ר"ה מהמאת.
 - רכו** ראה גם לקמן סי' תקיד ס"א.
 - רכז** ראה לקמן סי' תקן ס"ב.
 - רכח** רמב"ם שם.
 - רכט** רב שם ע"ב רש"י ר"ה משהא. מור וש"ע שם.
 - רל** וגו' שם. רמב"ם שם. מ"א סק"ו.
 - רלא** מ"א שם. וראה גם לקמן סי' שלמ ס"א.
-
- סימן שטו**
- א** ר' יוחנן קבד, ב מור וש"ע ס"א.
 - ב** רש"י שם ר"ה שאן. ביצה לב, ב ר"ה אהלא. מור וש"ע שם.
 - ג** עירובין קב, א (בעו מולא). רש"י שם. וראה גם לעיל סי' שא סמ"ח (כדי לעשות צל). וראה לעיל סי' שא ס"א: שהיהו לעשות אהל עראי בשביל צער דהו. וראה כדי השלחן סי' קב סק"א.
 - ד** רש"י עירובין קב, א מר"ה כיפי.
 - ה** כגון מן החובבים, כולעיל סי' שא סמ"ח. לקמן ס"ח.
 - ו** מן הדירה, כולקמן סי' תרמ ס"ג.
 - ז** ר' יתגן שם. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל סי' שוב סוף סמ"ח.
 - ז** ראה רש"י ביצה לב, ב ר"ה בנין עראי.
 - ח** רש"י שם. לבוש ס"א. וראה גם לקמן סי' תרכו ס"א.